

ЧИСЛО 8.
ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ
В СКРЕНТОН, ПА.

КАЗКИ ПРО ЦИГАНІВ.

Трете Видане.

1915.
З УНІВЕРЗАЛЬНОЇ ДРУКАРНІ,
(UNIVERSAL PRINTING CO.)
SCRANTON, PA.

Циган не може всего сам робити.

Була одна громада десь в якімсь селі дуже пуста та лїнива до роботи. Пан їх хотїв научити та добрим словом направити та скликав було всю громаду до двора свого. Зійшла ся громада на дївинець, тай циган собі за ними прийшов та помежи люде висунув ся аж на самий перед. Пан вийшов до них тай зачав їм представляти яка погана тота лїність, як она до всего зла веде, яка то ганьба для громади і так дальше. Наконець питає їх: „Скажіть менї на той приклад, хто би ся знайшов межи вами, що би від-разу квартиру горїлки випив?“ А циган підхватив: „Я, пане!“— Хто би у вас був такий, що би засїв та так від-разу добру миску пирогів зо сметаною із'їв?“—„Я, пане!“ вихопив ся знов тойже циган.—„Але не найшов би ся межи вами, хто би за день півтора копи жита

змолотив, з'околотував і вивіяв?"— А циган обертає ся до людей: „Ну! громада, говоріть ви, я за себе досить говорив; ци мені все самому робити?"

В коморі не штука-зловіть його в полю.

„А чув ти, цигане, що? Ай та твого брата ймили, в кайдани заковали, та уже в фурдиу затягли; тож то будуть бити!“ казав якийсь чоловік стрітивши ся з циганом. На то циган запитав ся: „Та де его ймили?“— „Де?“ відповів чоловік: „в чужій коморі, що підкопав ся та хтів солонину вкрасти.“— „Овва! велике диво в коморі зловити; нехай би но его пустили в поле, та тоді зловили, отто би була штука!“

Вішайте того, хто хоче.

Провадили цигана під шибеницю, а він ся просит: „Мої добрі люде, що вам Біг дав? що ви від мене хочете, за-що ви мене вішати ведете, що я вам винен? от пустіть бідне циганище, пустіть та не вішайте!“—„Ба!“ сказав хтось із вартівників: „коли пани хотят, ми мусимо робити.“—„Та дай вам Боже́ здоровле, добрі люде!“ підфатив циган за слово: „то повішайте панів, коли пани хотят; на-що вам бідного цигана вішати, коли він не хоче та ще й просит ся; вішайте того, хто хоче!“

Циган в саді.

Пішов циган красти садовину: переліз через острішок тай хильцем-хильцем підобрав ся під групу; потряс зо трячі, та став у мішок збирати; збирає-збирає а садівник підглядівши (бо місячно було)

тишком-нишком зайшов із задку, та за обшивку хвать: „А тут єсь, несій сину! научу я тебе в чужий сад лазити. полізут тобі боком тоті грушки!“ тай потяг: „ходиж за мною, дам я тобі науку“—хотів бо єго завести ід хаті та викликати хлонців і добре винарити, щоби памятав з московский місяць, як то грушки красти.

Циган бачит що біда, взяв ся на хитрощі то просить ся: „Пане господарю! будьте ласкаві, що хочете зо мною робить і рубайте і січіть і хоть живцем шкіру здеріт, лишень мене через пліт не мечить!“ — „Добре, добре!“ приговорював з-разу господар: „я уже знаю, що з тобою робити.“ А циган таки своє: „Пане господарю! що хочете зо мною робить, і рубайте і січіт, хоть і живцем скіру здеріт лишень мене через острішок не мечіт!“ Думає господар: хто знає, що цига^нови буде коли він ся так просят, ану-ж я єго через пліт перекину?—тай підвів циганище до плота, а він все ще гірше просить ся, взяв

під коліно тай перекець! через острішок, і дивить ся що з ним стане ся. А циган скочив на ноги як кіт, та ще уклонив ся: „Дай тобі Боже здорове, чоловіче! тепер хапай вітра в полю“. Садівник кинув ся був: „Ох, вражий сину хiba би я тебе не ймив!“—але заким він видрапав ся на острішок, циган уже зо три гони убіг; хто его годен зловити? хiba хорт або чорт!

Циган і кобила.

Украв циган кобилу, тай догонили єго зловили, та привели до ратуша. Посходили ся люде, та хто прийшов то циганови в очи: „А злодюга, коновід! бийте його та слухайте, чи живий, нащо коні краде!“— „Біг-ме, панове громада“, взяв ся циган клясти та божити: „єй Богу моему! що я не крав кобили; щоби мені в міху дух заперло, та щоби ковало розколело ся та

молоток вищербив ся коли я кобилу украв! А ось, добрі люде, як се було: ішов я селом, та хотїв перейти судками, бо, бачите шляхом далеко а я квапив ся, бо жінка та діти дома уже три дни не їли, та біжу, біжу аж там поперек дороги стоїть якась коняка та цілі судки заступила; хочу перейти їй з-переду, так не дасть приступити, кусас, заїду з заду то она ногами бє та фицькає. А я собі думаю: ну-ж я через неї перескочу та як розбіг ся, скік! та лишень я на неї вискочив; а кобилице як ся збрикає, як не пійде зо мною, а я що маю сили, держу та кричу: тпру гніда! тпру гніда!... а она летит та летит, гора не гора, пліт не пліт, окіп не окіп, та забігла зо мною аж на друге село, та аж сесї паробочки, дай їм Боже здоров'є, зопинили єї тай сюда привели."

Громада слухала, слухала цигана та уже зачала було і вірити, та уже декотрі казали, щоб єго пустити, але хтось з глоти обізвав ся: А де-ж тота ремінна уз-

дечка на ній узяла ся? таже заховстана не пасла ся! „Отже того, добрі люде“, сказав циган, ніби дивуючись та хочачи людей потуманити: „і мені дивно, звідкіль она там узяла ся!“—“Ага, туди він закидає! звяжіть его, ведіть до пана“ загула громада, тай потягли циганице.

Циганське пущенє.

„Знаєш ти, чоловіче, що“, казала циганка до свого мужа, сидючи в бурдею на землі коло ватри, та латаючи свою дражку: „от я пійду до куми та, позичу трошки муки, а у сусіди позичу сира, та наліплю пирогів, та зробимо собі пущенф.“ А циганчатко обзиваєсь із барлога: „А я, мамо, буду по два на раз їв.“—“Та не халасуй!“, та не халасуй!“ скрикнув старий цигав, та потягнувши его доброю пугою по голих плечинятах: „та не халасуй, єще ся подавиш, та біда буде; та не халасуй вражий сину!“

Циган биком.

Ходив циган до одної жінки на за-
льотн, то не влюбив ся їй; хтіла го по-
збути ся і казала свому чоловікови, щоб
сховав ся, а як прийде щоби тогді засту-
пив го і з разів хоч десять коромеслом
оперезав. Так ся і стало; циган спуджав
ся дуже, та не мав ся де сховати, а жінка
сму каже: Йди там під корову ляж, то
він скаже, що то теля. Прийшов чоловік,
розпитуєть ся про се і про те діло, а уздрів-
ши корову питає: “Жінко, що то під ко-
ровою? А то знать теля.” Тож мій чоло-
вік як возьме паровину, як стане бити,
буцім то жінка о нічим не знає, вибив, ви-
бив, аж якоєсь ледви вихопив ся та ну-ж
на-втікача, що аж закурило ся. А були-ж
бо они собі сусідами; так на другий день
зустрів ся циган з господарем і питає ся:
..А що то ви вчера вечір за гамбарас ма-
ли?—„Та що“, каже (господар): ..вихопив
ся нам бик та корову вісав, що навіть
і каші не було.“—„І та що! та хтож ви-
галав за ложку молока так бити бика?“

Циган у чорта на службі.

Пійшов циган старий служити до чорта, так чорт каже: „Дам ти, що хочеш, абишь мені заєдно ломаче і воду носив та під кітлом огонь клав.“—Добре.“ Дав єму чорт торбину і каже: „Іди там до теї криниці і набери води.“

Пійшов мій циганисько, набрав в ту торбину води і тягне ключкою до гори, але же старий, та не здужав їй витягнути: мусїв воду виляти, щоб і торбини не запронастити у колодязи. Але з чимже тепер домів вертати ся? От взяв мій циган кола з плота і шпортає докола криниці, буцім то він копає. Чорт чекає й чекає, а єго як нема так нема з водою; далі сам йде на зустріч циганови та знай питає: „А чом ти ся так бавиш, чом-єсь доси води не привіс?“—Ну та що! та я хочу всю криницю викопати та занести тобі.“ —“А знудив бись ся, що таке забажав; та не привіс би то оттак гую торбину за тим часом, щоб дров надармо не збавля-

ти!“ та витягнувши води сам несе.—І, коб я був знав, то-б я був доси давно правіс.“

Післав єго чорт раз по ломачя до ліса. Пійшов цяган, але в лісі дощ його напав та змочив на-скрізь; прозяб старий і не здужав уже схилити ся по ломачя. Що-ж він робит? От взяв і дере лика; надер скілька оберемків, іде дооколо ліса і увязує ликами єдно дерево до другого. Чорт жде, піджидає, а про цигана ні чутки нема. Іде сам, та надибавши: “А що то робити навіджений?”—Та що, та я тобі хочу дров принести; от вяжу весь ліс в один оберемок щоб дурницею не гайтись.“

Чорт бачит, що непорадна година з циганом, набрав ломачя та йде до дому. Упоравши ся дома, іде до старшого чорта порадити ся: “Наняв-єм собі цигана але-ж то якась біда: “досить ми розумні,” каже, “але він ще дужший і розумнійший за нас; та хибань я єго забю.” „Та добре: коли ляже спати, то забий єго, щоб ще

коли і нашого в поле не вивів.”—Прийшов до дому, полягали спати, а циган знать щось міркував, бо зіставив кожух на лавці, де засібно спав, а сам вліз в куточок під лаву; як прийшло, чорт гадає що циган уже чорно спить взяв за металеву булавку, як витне по кожусі, аж голос по усім усюдам пійшов, тай лягає собі спати, думаючи: ого циганови тут уже і амінь! А циган стогне: „ох!“ і чухрає ся в куті.—„А що тобі?“—„Ой блоха мене укусила.“

Іде чорт знов до старшого на пораду. „Але де єго забити,“ каже: „як єм витяв булавкою, а він лише почухрав ся і каже: блоха мене укусила.“—„Та вжеж заплати єму,“ каже старший, „кілько схоче, та нехай собі йде сьвітом за очи на чужі руки.“ Вибрав собі циган торбину з червінцями, тай пійшов. Аж чортови жаль стало за грішми і радить ся знов старшого, а старший каже: „О, доганяй цигана і кажи, хто з вас лучше ногою о камінь

тупне, щоб на три милі голос пійшов то-го будуть гроші.“ Доганяє чорт, „А почкай, цигане, щось ти скажу.“—„А за-чим ти, вражий сину?“—„Ой почкай, будем тупати; хто голоснійше тупне об камінь, того гроші.“—„Ну то тупай,“ каже циган. Чорт тупає раз і другий, аж в ухах ля-снуло, а циган тимчасом налляв води за холяву. „І, що то дурний ти! як я тупну о сухий камінь, то вода трисне.“ Ах, як тупне, а ту трісь! вода бризнула із ка-меня.

Іде чорт знов на раду, а старший: „Доганяй,“ каже: „хто з вас висше бу-лавою кине.“ Циган увійшов вже може кілька миль, аж огляне ся, за ним чорт. „А стій, почкай цигане!“—„А чого ти, вражий сину?“—„Хто з нас висше була-вою кине, тому і гроші.“—„Но та вже ж будемо кидати, я й так маю два брати там на небесах, оба ковалі, то здасть ся їм чи на молоток чи на кліщі.“ Чорт ки-нув, що аж загуло, та ледви що і видко

було. А циган взяв за кінець, ледви підніс та кличе: „А наставляйте там руки, брати, гей!“ А чорт сіп го за руку: „Ох! почкай, не кидай, бо шкода.“

Порадив знов старший, каже: „Доганяй ще, і кажи: хто борже забіжить де куди.“ Дігнав чорт, а циган каже: „Знаєш ти що, я з тобою не буду гонивсь, бо ти того не годен ще; але я маю Яця, маленького сина, що му допіро три дні: як его здогониш, то тогді зо мною будеш ся мірив.“ І загляну́в циган заяця в борозні: „Бач, он Яць маленький, ану, Яцю, доганяй!“ А заяць як вирве ся, то сюди то туди на вискоки, лишень туман за ним поле валіг. „А ба!“ каже чорт: „та-бо він не на-процки біжить.“—“І, в моім роді ще ніхто просто не біг: куда ся дивит, туди біжить.“

Порадив старший бороти ся, хто дужший. „Е, чуєш.“ каже циган: „що б я з тобою боров ся: от я маю батька, такий старий, що уже сім літ єму їсти до ями

ношу: як ти єго збореш, тогді зо мною бороти-меш ся." А знав циган про медведя, тай веде чорта до єго ями. „Іди," каже, „там та збуди єго і поборись." Увійшов чорт і каже: „Вставай, борода-тий, будемо ся бороти." Ох! як займе ся медвідь коло него порати, як стане драб-ского хліба дерти, вибив, вицухрав, тай на яму викинув.

Порадив старший: хто лучше свисне, щоб на три милі чути було. Чорт свиснув, аж задзвеніло і зашуміло. А циган: „Знаєш ти що, як я свисну, то ти осліпнеш і оглухнеш; завяжи ж собі очи і уха." Завязав. Як возьме циган довбні, що дрова колять, як потисне по-за-уш раз дру-тий: „Ой, почкай! ой, не свистай, бо забеш! та побила б тя лиха доля з твоїми гріпми! іди, іди на безвісти!"

! От і вся.

Циган з хроном.

Бачили очі, що купували,
іжте хоч повидлазьте. Нар. прик.

Ходить циган, ярмаркус,

Лиш копійку має...

“А що тепер найдешевше?”

Мужика питає.

—Та хрін тепер найдешевший—

Мужик йому каже:

За копійку цілу вязку

Сідуха навяже!

Побіг циган між сїдухи,

Купив собі хрону...

Подивив ся на ярмарок,

Тай пішов до дому...

Іде собі дорогою,

Сьвіжий хрін смакує...

Вертить сверлом йому в носі,

А сліз ве вгамує...

Втирав, втирав циган очі,

Далі й не втирає...

Сїв під мостом і скривив ся,

Їсть та примовляє:

„Плачте, плачте, дурні очі!
Щоб повилізали!...
Бачили-ж ви препогані,
Що то купували!“...

Місяць.

Місяцю, місяцю! Сьвітиш а не грієш.
Даремне у Бога хліб їси. Нар. прик.

Нічка тиха, місяць сьвітить,
А мороз крєпить...
Циган сина до місяця
Лицем становить...
„Отак, сину мій, Романе!
Отак, дурню, стій!...
Та з пазухи вийми руки,
До місяця грій!...“
Стоїть бідне цигавятко.
Холод камінить...
А старий пішов до хати
Людей туманить...
Витуманив кусок сала.
Хліба бохонець;

Вийшов з хати, та до сина—
 Син, як квімінець...
 „Ой місяцю, циган каже,
 Жаль твої краси!
 Ти липи жьвітиш, а не грієш,—
 Даром хліб їси!“...

Циган на гостині.

Вмілисьте, кумцю, варити,
 не вміли давати. Нар. прик.

Пішов циган на толоку
 До сусіда зраня;
 Та в сусіда без обіда
 Косив до смеркання.
 Ізнеміг ся сіромаха,
 Косить і не косить...
 Аж під вечір пан господар
 Вечеряти просить...
 Іде циган вечеряти
 Та слину ковтає...
 Садовить ся на покуті.
 Поле ролускає...

Садовить ся на покуті,
Випив пів бляшанки,
Та як муха до патоки
Пришав до маслянки...
Пришав циган до маслянки,
Яндилу кінчає...
Аж тут кума вареники
З печі висуває...
Схаменув ся бідний циган,
Та вже не поможе!...
Із'їв кілька вареників,
А більше не може.
А тут іще й вареників
З стола не прийняли,
Як порося печенее
До хрону подали...
Подивив ся бідний циган,
Тай став промовляти:
„Вміли, кумцю, ви варити,
Не вміли давати!...“

Без'язика коняка.

Вивів циган на ярмарок

Коня продавати...

Посходилис ярмаркові

Стали оглядати...

Оглядають, кінь як сокіл

І ганчу не має!

А сам циган кругом ходить,

Та все промовляє:

„Що конина, то конина!

А щоб язик мала,

То вона-б вам, люди добрі,

Всю правду сказала!“

Купив якийсь ту конину,

Дома оглядає...

Аж конина його справді

Язика не має...

Циганський похорон.

У цигана вмерла мати,

Нічого діяти!...

Іде циган до батюшки,

Прочить поховати...

—А як хочеш поховати?

Може по циганській?—

„Ні, батюшка, прошу таки

Вже по християнській!“

—То то буде рублів десять

«Тебе коптувати!—

„О, нічого то, панотче!

В нас дорожча мати!

Поховав піп циганиху,

За гроші питає...

Аж тут йому сороківку

Циган витягає...

—Сороківку—піп питає...

А то-ж твоя мати!

А ти-ж за ню рублів десять

Обіцяв ся дати!

„Рублів десять!...—циган каже,

За трупа гнилого!

Та вона не варта була

І живою того!...“

Циган в огірках.

Сидить циган на городі
 Темненької ночки;
 До блискавки вибирає
 Чужі огірочки...

Та все собі промовляє:
 „Блисни, Боже, блисни!...
 А господар його з заду
 Як вилами свисне...

—А сто бісів в твого батька
 Та у твої груди!...
 Розкрадати мою працю!
 А що тепер буде?...

„Ой батечку, голубчику!
 Чиніте, як знайте!

Тільки прошу вас, панотче,
 За пліт не кидайте...

—Оже ж кину! „Бійтесь Бога!“

—Кину, бісів сину!

Підняв цигана на руки,
 Тай через пліт кинув.

Підійняв ся вражий циган
 Та як зарегоче:

„Міні того й бракувало:
„Добраніч, панотче!“

Циганський хрест.

Стоїть циган на свігу,
Мужик проїжджає—
„Чи не хочеш ти хреста?“
Мужика питає.

—„Чом не хочу“—каже той
„То дай десять гроший.
Будеш мати такий хрест
Хороший, хороший!“

Дав десятничка мужик,
А циган на штуки:
Гугун навзнаки у сніг
І розкинув руки.

І легенько устає,
Устав тай регоче:
„Ото, каже, тобі хрест
На свігу, паноче!“

Лев і пролев.

Іде циган по діброві
(Десь лихо носило...)

При нім пара вареників
Люлька та кресило...

Чорний, темний, як та хмара,
По лісі блукає...

Йде помалу, курить люльку...
Аж лев вибігає...

Вибігає, став, питає:

„Хто ти, чорний враже?“

—Скажи перше, хто ти враже?

Циган йому каже.

Стрепенув звір головою

„Я лев“—промовляє!...

—Ти лев собі, а я пролев!

Циган одвічає...

„Ходім битись!“, лев говорить.

—Та ходімо враже!

Тільки я ще не обідав—

Циган йому каже...

—Як дася що попоїсти,

Трохи підкрепитись,

Тоді піду я з тобою
 В чисте поле битись!
 „Та нічого, лев говорить
 З тобою робити!
 Мушу тобі на закуску
 Хоч телицю вбити!...

І кинув ся mezi стадо,
 Телицю вбиває...
 Пазурами шабатує,
 Шкуру іздирає...
 Оббілував як годить ся,
 Сів коло телиці,
 А цигану дає шкуру
 І ишле до криниці...

Біжи, каже, до криниці,
 Та не забавляй ся!
 Як набереш води повну
 Бігцем повертай ся!...
 Пішов циган; тай криницю
 Навкруги копає...
 Лев приходить. „Що ти робиш?“
 Цыгана питає...

—Та же бачиш, що я роблю!
 Криницю копаю!

Що я тобі шкурлатами
 Все черпати маю!
 Принесу тобі криницю,
 Тай роби що знаєш!
 „Ну, небоже, лев подумав,
 Добру силу маєш!...
 І нагнув ся, сам за шкуру,
 Води набирає...
 А цигана за дровами
 У ліс посилав...
 Пішов циган, дере лико,
 Дуб до дуба вяже...
 Лев приходить, подивив ся:
 „Що ти робиш?—каже.
 —Та же бачиш, що дубину
 До купи збираю...
 Оттак возьму увсю разом,
 Тай повіриваю!...
 Подивив ся лев на него,
 Махнув головою...
 „Отсе, думає, на лихо
 Здибав ся з бідою!...
 Бере єго до телиці
 Живо відсилає...

А сам дуба молодого
При землі ламає.
Зломав дуба молодого,
На кражі кражує...
Тай сердечний нагадав ся,
Що вогню бракує...
Приніс дрова, тай гадає,
Де вогню увзяти...
Але циган ему каже:
— А що, леве брате?
Вдарим в камінь пазурами!
Хто вогню добуде,
То той у нас і без бійки
Найсильвіщий буде?
Ідуть вони до каміня—
Разом поставали.
Як ударив лев у камінь—
Кохті позлізали...
Заревів лев, підняв лапи,
Лапи обюшило!
А наш пролев, добуває
Губку та кресило...
Як ударив—скала ціла
В іскрах загоріла

І до разу суха губка
 Димом задиміла...
 Ідуть вони до телиці,
 Вогонь розкладають;
 Розбатовують телицю,
 Стегна запікають.
 Запікають товсті стегна.
 Обід спорядили...
 Спорядили обід сугий,
 На двох розділили...
 Посідали і балюють...
 Леж аж припадає...
 А що циган вже й наїв ся,—
 Решту розкидає.
 А за ним голодні птахи
 Купами літають...
 Що розкине вражий циган,
 Мигом поїдають...
 Лев поглянув—его пролев
 Уже й кісток не має...
 Лежить собі проти сонця,
 Живіт вигріває...
 „А що, брате, будем битись“
 До цигана каже...

— Та вже-ж битись, не миритись,

Але чекай враже!

Возми перше, стисни камінь,—

Як води добудеш,

То тоді ти і без бійки

Найсильніщий будеш!...

Бере камінь лев у лапи,

Потряс головою...

Як потисне... камінь тріснув,

Сиплеть ся мукою...

— Видиш, враже, циган каже,

Й води не добудеш...

Та як же-ж ти ізо мною

Бороти ся будеш?

Оттак тисни, як я тисну!

Циган промовляє.

Та руками вареника

Що сили стискає...

Заюшила сироватка...

— Видиш, циган каже,

Що вас двацять таких левів

Того не докаже!

Та ще лучче вареника

Перед левом тисне!

—Тепер, каже, бісів леве,
Хто з нас лучче свисне?...

Підійняв ся лев могутий,
Як на лапи стане...
Та як зареве, як класне!...
Аж волося вяне!...

—Тепер я вже, циган каже,
Тільки не диви ся!
А то й очи повилазять
І сам повалиш ся!

Лев нагнув ся, сплющив очи,
Стоїть анї писне...

А тут циган ломакою
Як під вуха свисне...

Зашуміло, загуділо,
Задзеленькотіло...
І в очах стома сьвічками
Запалахкотіло...

„Не чорти-ж мені надали
З тобою счепитись...

Ні, небоже, що вже хочеш,
А не буду битись!...“

—„Е, боїш ся, бісів леве!
Циган став казати,—
Неси, враже, шкуру гроший
До моєї хати...“

Привів циган єго в кузню
Межи циганята...

—Скидай, каже, леве шкуру,
Оце моя хата!...

Лев скидає шкуру з гріпми,
Кузню оглядає...

Аж циганя із під вугля
Штабу витягає...

Розпалилась тая штаба,

Сьвітить і біліє,

Розкидає з себе іскри...

Жаром червоніє...

Поглядає лев на штабу—

„Що то, каже, брате?“

—А попробуй, циган каже,

То сам будеш знати!

Як вхатив ся лев за штабу—

Боже, твоя воля!

Завертїв ся, замотав ся,

Та кулею в поле!...

„Нехай же їм сто чортяків!

Каже коло ліса...

Щоби трошки ще потримав,

Тоб згорів до біса...”

